

Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros Decretalium, Tomus ...

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 4. Quid in desponsationibus operetur metus gravis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

admirativo, quod propriè solùm est in patientibus ignorantiam privativam; seu privationem notitiæ intellectuales; quæ non datur in leone: at justitia in suo subiecto non supponit privationem omnis injuriæ passivæ. Radix enim obligationis etiam justitiæ, est voluntarium simpliciter liberum, quod reperiri potest in subiecto patiente solùm levem injuriam. Hinc multi censent, talem promissionem latroni factam (*ne occidat*) naturaliter obligare conditione impletâ, licet latro acceptum restituere teneatur vi obligationis, quam habet damnum, injustè illatum, reparandi. Et ideo Castropalaus *cit. P. 1. tit. 2. D. 1. p. 8. n. 5. §. ad Tertium*, docet, eum (qui injustè extorquet legatum à Testatore) non posse quidem illud recipere ratione injuriæ, posse tamen ratione contractûs, ita ut legans obligatus sit ratione contractûs illi tradere; esto ratione injuriæ excusetur, ac exceptione illum repellere possit; quia bene stare potest, et obligari ex uno titulo, ex alio deobligari, cum in tali casu sit solutio solùm momentanea, vel quasi.

405. Ad confirm. Resp. negari, non transferri dominium per actum, qui juris dispositione statim rescindi potest; aut etiam jure obligat ad acceptum ex tali casu de novo restituendum. Nam licet apud antiquos Theologos, ut testatur Navar. *de Reditib. Ecclesiæ. q. 2. n. 7.* (juxta sententiam communem, & reverà valde probabilem) Clerici ad restitutionem tenerentur eorum, quæ de superfluis, congruæ ipsorum sustentationi, in causas profanas expendebant; eorum tamen domini erant, licet dominio oneroso, nimirum sub modo exponendi in causas pias. Modus autem non suspendit translationem domini, esto vinculati ad faciendam alteri certo tempore, vel casu, restitutionem, aut translationem. 2. qui rem furtivam scienter (ignorante rei domino) cum sua sic confundit, ut confusa reddatur indistincta, totius corporis acquirit dominium; sed cum onere, alteri æstimationem suæ materiæ restituendi. *L. si alieni. ff. de solutionibus*; ergo obligatio restituendi non probat, dominium non esse translatum ex tali actu, qui confert dominium, licet momentaneum; ergo ex hoc, quod quis rem metu extortam de-

Tom. IV.

beat restituere, non probatur nullitas contractûs, sed solùm rescindibilitas, vel nullitas.

Sed nec ultima ratio Tamburini placet, quæ probat, nullitatem contractûs ex eo, quia alias deberet expectari Judicis irritatio. Nam plura sunt, quæ vitio nullitatis laborant, in quibus tamen debet expectari Judicis irritatio; ergo ex eo, quod in aliquo casu debeat expectari Judicis irritatio, non rectè probatur, prius non esse actum nullum: matrimonium enim contractum cum impedimento dirimenti nullum est; & tamen etiam si notoria deinde sit parentela illorum putativè conjugum, expectari debet judicium Ecclesiæ, ut ab invicem recedant ad alia vota; ergo etiam si deberet expectari Judicis irritatio, ut accipiens aliquid extortum metu restituere debeat; non sequitur propterea, talem dationem, & acceptationem, non esse nullam; cum in pluribus, quæ nulliter gesta sunt, intervenire debeat Judicis irritatio, saltem declarativa prius, quam exinde, præsertim in foro externo, sequantur alii juris effectus.

Denique etiam illa propositio, quam antecedentis loco assumit Tamburinus: *accipiens aliquid extortum per metum, statim restituere tenetur*, in vi antecedentis seu connexionis ad inferendam, nullitatem contractûs per injuriam extorti, non modo non certa est, sed à pluribus negatur, ut constat. 1. ex eo, quod n. 404. tradidimus ex doctrina Castropal. 2. quia vel loquitur de obligatione restituendi taliter acceptum, urgente solùm pro foro conscientiæ, vel in foro externo. *Non primum*; quia multi docent, contractûs metu gravi etiam injustè incussio intos esse jure validos, sed solùm rescindibiles per officium Judicis, aut exceptionem, metûs injustè incussi, elidibiles; consequenter primum post sententiam Judicis irritantem; quod multo magis procedit in foro fori.

§. 4.

Quid in desponsationibus operetur metus gravis?

Prima quæstio est, circa Sponsalia de futuro, an jure naturali nulla sint, cum ex gravi metu inita sunt, inducto naturali-

O

ter?

ter? & in hoc esse dicendum negativè constat à n. 396. quod etiam tenendum, cum inita sunt ex metu gravi, licet extinsecus, sed justè incusso, ut notavimus à n. 397. difficultas est, de his, ex metu gravi celebratis, quando metus cum injuria, seu injustè est incusus ad extorquendum consensum. Castropalaus p. 1. tr. 2. d. 1. p. 12. n. 1. ait: *qui dicunt jure naturæ metum gravem injustè illatum, irritare contractum, quia continet injusitiam, & ex injusitia non posse induci obligationem justitiæ, eos consequenter dicere teneri, irritare metum levem, quia uterque continet injusitiam, sed quidquid sit de consequentia doctrinæ illorum, qui antecedens ex illo capite defendunt.*

408. Dicendum, probabilius esse, Sponsalia jure naturæ valida esse, quantumvis inita ex metu gravi cum injuria extrinsecus incusso directè ad extorquendum consensum; ita Sanchez l. 1. hic D. 8. n. 4. Nam talis metus nihil excludit, quod jure naturali pertinet ad substantiam Sponsalium de futuro. Potissimum enim, de quo controversi posset, est consensus requisitus; qui forte cum tali metu componi non posset; at hoc non subsistit. Nam ejusmodi metus non excludit *voluntarium simpliciter*; sed consensus Sponsalium de futuro jure naturali non exigat aliud voluntarium. 1. non ex hoc, quod per tales contractus injustè extortos non possit transferri dominium, utpote subjectos oneri restitutionis. Nam hoc non obstat. ex n. 405. secundò, non eo titulo, quod ex consensu injustè extorto nasci non possit obligatio justitiæ; contrarium enim à n. 401. ostensum est. 3. non ideo, quod jus naturale non patitur, ut quis ex iniquitate sua cum alterius gravi damno lucrum habeat. Hoc enim solùm est in casu, quo damnum non foret reparabile, & lucrum iniquitatis, metum incutienti, firmum esset; quod locum non habet, ubi contractus per injusitiam extorti, denno rescindi possunt; 4. non etiam ex eo, quod talis metus promissioni repugnet ratione objecti, ut patebit ex seqq. nec etiam, quod tale voluntarium habeat sibi conjunctum aliquod involuntarium, ut dicemus n. 424. nec denique quod objectum promissum repugnaret ejusmodi promissioni, ut constabit ex n. 422. ergo. Et ideo

nullus contractus, denuò rescindibilis per ejusmodi metum jure naturali irritus est, sic Castropalaus p. 1. tr. 2. D. 1. p. 12. n. 3.

Dices. I. cum P. Jacobo Illung, qui tract. 9. Theol. Practica D. 9. de matr. q. 1. n. 2. vult, ejusmodi Sponsalia esse irrita jure naturæ, hoc argumento: Licet ille metus non repugnet Sponsalibus ratione contractus secundum se, repugnat tamen ratione objecti per ea promissi, hoc enim est matrimonium, contrahendum ex obligatione, per metum extorta. Nam unica causa matrimonii contrahendi; foret talis obligatio; hæc autem contractui matrimoniali repugnat; cum istud exigat consensum omnino liberum à metu injustè incusso, si cadat in constantem Virum, & ad finem extorquendi consensum; Ergo.

Hoc argumentum quidam Recen-
tior sic urget; si valerent Sponsalia inter
Cajum & Bertam gravi metu injusto ad-
actam inita, tunc ea saltem initio contra-
ctus initi, & antequam Berta ea rescindi
pereret, aut priusquam resiliiret, obliga-
rent aliquo modo utramque partem con-
trahentem; atqui non possunt ea Sponsa-
lia ullo modo obligare Bertam, quæ me-
tum est passa; ergo ea Sponsalia non va-
lent. Major est certa, etiam in princi-
piis Authorum primæ sententiæ, qui do-
cent, tum in aliis contractibus rescindibi-
libus, tum in Sponsalibus, eam partem,
quæ ex metu contraxit, obligari quidem,
sed modo infirmo, quatenus datur pote-
stas resiliendi, & rescindendi contractum,
quæ potestate si nolit uti, durabit obliga-
tio initio contracta. Et si quis nullam
agnoscere vellet obligationem resultantem
ex Sponsalibus initio validis in ea parte,
quæ metum patitur, reipsa tolleretur
valorem omnem Sponsaliorum, quæ tan-
quam contractus reciprocos, seu bilaterales,
debet necessariò stringere utramque
partem; quod patet ex intentione con-
trahentium; quorum neuter aliter vult
obligari, nisi obligetur & altera pars.
Hinc patet sensus axiomatis, quod *Spon-
salia non possunt claudicare*: nempe in sui
prima origine, in qua necessariò vel utram-
que partem, vel neutram obligant; licet
dein ob causas legitimas possit frequenter
una pars resiliire, habens tamen, si velit
suâ

suâ potestate uti; alteram obligatam; quo sensu dein dicitur *claudicare* contractus etiam Sponsalicius.

411. Minorem probat: si Sponsalia ullo modo obligarent Bertam, quæ ex metu injusto contraxit Sponsalia, deberent eam obligare (quamdiu ea non sunt legitime rescissa) ad objectum promissum, nempe ad matrimonium contrahendum, ad quod unice tendit promissio, & obligatio Sponsaliorum; ut per se patet; atqui est impossibile, ut in tali casu Sponsalia Bertam obligent ullo modo ad matrimonium contrahendum, ergo &c. Minor demonstratur: est impossibile, ut quis obligetur ad actum, seu contractum penitus invalidum (sive dein à jure naturæ, sive à positivo ea invaliditas profluat) ut ex terminis ritè perceptis constat; atqui matrimonium contrahendum dependenter à prioribus Sponsalibus ex gravi metu injusto initis, seu matrimonium consideratum, ut objectum præcedentis contractus Sponsaliti, de quo hic loquimur, certè est actus seu contractus omnino invalidus; ergo est impossibile, ut Sponsalia prædicta obligent ullo modo Bertam ad matrimonium contrahendum. Minoris veritas patet ex jure claro, quo irritum pronuntiatur matrimonium ex gravi metu injusto initum *c. 14. & 15. de sponsal.*

412. Confirmat. 1. si objectum Sponsaliorum, quæ tale, seu matrimonium, quatenus subsistat his Sponsalibus, fuit à jure directè irritatum, hoc ipso saltem indirectè sunt etiam irritata Sponsalia tendentia in tale matrimonium irritum; cum promissio rei invalidæ sit etiam invalida; atqui matrimonium, quatenus est objectum Sponsaliorum, de quibus loquimur, nempe quæ sunt inita ex metu gravi injusto, fuit à jure directè irritatum (cum sit matrimonium subsistans gravi metui injusto, seu celebrandum dependenter à gravi metu injusto) ergo Sponsalia prædicta tendentia in tale matrimonium, quæ sunt inita ex gravi metu, dicenda sunt saltem indirectè irritata à jure.

413. Confirmat. 2. lumen naturæ dicitur, nullam esse obligationem, vi cujus obligaretur ad præstandum quid vel illicitum, vel invalidum, seu ad naturaliter aut moraliter impossibile; atqui, si valerent Sponsalia

inita ex gravi metu, & aliquo saltem modo (priusquam rescinderentur) obligarent partem, quæ passa est talem metum, obligarent eam ad actum, (nempe matrimonium) moraliter impossibilem, utpote jure ipso penitus invalidum; ergo ea obligatio foret nulla, seu prorsus inanis.

Ante responsonem nota, eum, qui 414. facit aliquem actum ex obligatione, vel necessitate, si velit impedibili, ac justè, licitèque evitabili, eo ipso facere actum, liberè libertate requisitâ, prout exigitur, ut quis verè ac propriè dicatur liberè operari. Nam *liberè amat, qui amat, potens non amare*; licet ex suppositione, quòd amet, non possit non amare; quia necessitas dictæ suppositionis est merè consequens, & simpliciter libera; nimirum inducta ab ipsa libertate, quæ per actum oppositum, vel illius omissionem tolli potest, & fieri potuisset, ut non esset, si voluisset. Ex quo sequitur, si metum passo post obligationem, ex consensu per metum extorto; manet liberum, contrahere, vel non contrahere matrimonium, ex tali obligatione, istam obligationem non esse *unicam* causam contrahendi matrimonium; at illa obligatio, *ad instantiam metum injustè passi*, rescindibilis est; ergo in ejus arbitrio est, vel obligationem sequi; vel eâ per rescissionem sublatâ, contractum omittere; sic autem certum est, objectum (nempe matrimonium promissum) non repugnat Sponsalibus, cum iis sic non repugnet objectum promissum, quod in hoc casu est matrimonium contrahendum ex obligatione contrahenti libera, utpote tollibili, si contrahere nolit, obligatione nimirum impedibili.

Ex hoc Resp. ad argumentum in 409. 415. N. majorem cum sua probatione; ~~vel~~ cuius ratio clara est, quia illud nequit esse causa unica alicujus effectûs, quod illum non inducit *se solo*, sed cum addito alio; at obligatio nata ex Sponsalibus per metum gravem extortis non inducit matrimonium contrahendum *se solâ*, sed cum addito, ex obligatione per libertatem metum passi non rescissâ, vel elisâ, exceptione metûs, adeoque *non nisi liberè non sublatâ*; ergo, ad id, quod additur, Resp. cum dist. obligatio contrahendi matrimonium gravi metu injustè inducta;

contractui matrimoniali repugnat, si à contrahente non sit evitabilis: Concedo; si sit evitabilis; nego majorem. Unde, quando dicitur, *matrimonium exigit consensum omnino liberum à gravi metu injustè incusso*, propositio potest habere duplicem sensum; primò, quòd ipse consensus matrimonialis de præsentì debeat esse immunis à tali metu; 2. quòd non tantùm ipse consensus de præsentì, sed etiam consensus de futuro, atque adeò consensus Sponsalitiis de futuro debeat esse immunis à tali metu: si solum velit primùm? conceditur: si secundum? assumitur ad probandum, quod est in quæstione, & negatur, si obligatio futuri matrimonii per eum metum inducta subsit arbitrio & libertati matrimonium contrahentis, ut constat ex dictis; nam necessitas oriunda ex illa obligatione contrahendi, in casu, quo contraheretur matrimonium eà non sublatà, foret tantùm consequens, & libera tunc contrahenti.

416. Ad argumentum in n. 410. Resp. cum dist. maj. si valerent Sponsalia inter Cajum & Bertam gravi metu injusto adactam inita, tunc ea saltem initio contractus initi, & antequam Berta rescindi peteret, aut priusquam resliret aliquo modo, utramque partem obligarent, *obligatione evitabili à metum passo*, C. maj. *inevitabili* N. maj. distingo min. atqui non possunt ea Sponsalia ullo modo Bertam, quæ metum passa, obligare *obligatione ab ipsa inevitabili*, C. *evitabili*, N. min. & conseq. Ad probationem min. Resp. distingo maj. si Sponsalia ullo modo obligarent Bertam metum passam, deberent eam (quandiu ea non sunt legitimè rescissa) obligare ad objectum promissum, seu matrimonium contrahendum *obligatione vel evitabili per ipsam vel inevitabili*, C. *tantum inevitabili*, N. maj. & min. si obligatio sit evitabilis. Ad demonstrationem hujus negatæ minoris. Resp. datà majore; dist. min. matrimonium contrahendum dependenter à prioribus Sponsalibus, ex gravi metu injusto initis; seu, matrimonium consideratum ut objectum præcedentis contractus Sponsalitiis, *certò* est actus, seu contractus omnino invalidus, sin obligatio Sponsalium sit *inevitabilis à metum passo* in matrimonii contractu, C. si sit *evitabilis*, N. min. & conseq. Nam hoc

totum est in quæstione. Contractus enim ex necessitate contrahendi omnino liberà, ac evitabili, verè liber est; cum contrahens eo casu contrahat pro justo suo arbitrio licitè potens non contrahere, sublatà nimirum, si velit, eà necessitate, aut ejus rescissione, aut elisione sibi licità per exceptionem *quod metus causa*.

Ad 1. confirm. in n. 412. Resp. datà 417. majore, N. min. quòd matrimonium contractum ex obligatione Sponsalium, metu gravi extortum, sed evitabili per eum, qui talem metum passus est, sit irritum ipso jure nec naturali, vel divino, sic enim metum passus contrahit, potens non contrahere, & obligationem prius extortam evitare, licitè, ac sine metu non contrahendo, ut constat ex dict. Ad 2. confirm. in n. 415. Resp. verum esse, etiam ex naturali lumine, nullam esse obligationem, vi cuius quis teneatur ad præstandum aliquid illicitum, vel invalidum, aut vel naturaliter vel moraliter impossibile; nego autem hoc fieri, si valerent Sponsalia de futuro ex gravi, & injusto metu inita, si ex obligatione talium Sponsalium, gravem & injustum illum metum passus deberet contrahere matrimonium, justè ac licitè potens eam necessitatem & obligationem impedire ac tollere; qui enim non obligatur matrimonium contrahere, nisi sponte vel suà voluntate, nolit ejusmodi contractum, & obligationem impedire, ac tollere, non obligatur ad aliquid illicitum, vel invalidum, aut vel naturaliter, vel moraliter impossibile; cum possit non contrahere, ut sæpe dictum est, & licet ponas valida ea Sponsalia, passus metum non aliter obligatur matrimonium contrahere, quàm si ipse nolit sponte necessitatem, & illam ipsam obligationem impedire, ac tollere; ergo.

Instabis, 1. cum eodem: licet verum 418. sit, matrimonium secundum se, esse objectum licitum & validum, posseque etiam à Bertà, quæ in Sponsalibus passa est metum, validè celebrari, modo in ipso dein matrimonio non intercedat similis metus gravis injustus; hoc tamen solum procedit, ubi metus nullo modo vires suas exerit, nec extendit ad ipsum matrimonium, & consensus non ponitur dependenter ab ulla obligatione prævia ex Sponsalibus orta; sed prorsus liberè, ac si nulla præ-

præcessissent Sponsalia; sed hoc in præfenti non contingit, ubi adest obligatio, cujus unica radix sint Sponsalia ex metu gravi injusto inita ad contrahendum matrimonium dependentem ab ea obligatione: probatur; si daretur talis obligatio, manifestè metus in Sponsalibus incussus influeret virtualiter in ipsum matrimonium, ad quod contrahendum daretur obligatio ex metu contracta; ergo matrimonium foret nullum; stante autem hujus nullitate, nulla quoque erit obligatio ad illud; antecedens patet; quia matrimonium poneretur incundum dependentem à priori obligatione in Sponsalibus contracta; ergo quidquid influit in obligationem tanquam radicem, influit consequenter in objectum, & effectum illius obligationis, qui foret matrimonium: atqui metus ponitur influxisse in obligationem praviam ex Sponsalibus ortam, ergo idem metus necessariò influeret in subsequens matrimonium, quod est objectum Sponsaliorum & effectus.

49) Resp. 1. ut matrimonium in dicto casu sit promissionis objectum licitum, validum, ac etiam moraliter possibile, non requiri, quòd matrimonialis consensus ponatur independentem ab omni obligatione prævia ex Sponsalibus orta, quantumvis extortis cum injuria, si obligatio metum passio sit evitabilis, & pro ipsius arbitrio sic adest, ut si vellet, non adestet, ut constat ex dicto. Quare Resp. datà majori min. hoc ipso enim, quòd metum passus, cum justè ac licitè posset rejicere contractam obligationem consentiendi in matrimonium (cum non rejicit) non jam ex illa, sed solà suà libertate consentit in matrimonium; quin obligatio vim ullam contrahendi non liberam exerceat in consensum matrimoniale; qui enim consentit stante obligatione contrahendi, quam contrahens non curat, nec metuit, utpote, si vellet potens ab illa omnino liber esse, in suo consensu nullatenus est invitus, nec ostendit, matrimonium sibi placere propter timorem injustè incussum; & solus iste consensus, quo quis invitatus contrahit, aut per timorem dicit, placere, quod odit, non habet locum in matrimonio, ut dicitur c. Cum locum. 14. de Sponsalibus, ergo.

Instabis. 2. Votum simplex Religionis ingrediendæ (quod est via ad professionem religiosam, sicut Sponsalia sunt via ad matrimonium carnale) ex injusto, & gravi metu extortum, est penitus nullum, licet alia vota simplicia ex simili metu transmittantur tanquam valida; ergo idem dicendum de Sponsalibus; probatur conseq. ideo illud votum est penitus nullum, quia si obligaret, obligaret facere professionem nullam; nam obligaret ad professionem vi illius voti; seu dependentem ab eo voto; ergo sicut illud votum est coactum seu metu extortum, ita professio faciendæ vi & virtute illius voti esset professio coacta, & hoc ipso invalida c. 1. de his, que vi, metuve &c. nempe quod est causa causæ, censetur quoque causa causati, in quod virtualiter influit, quæ omnia cum proportione applicari possunt Sponsalibus metu extortis, & matrimonio ab iis dependenti.

Resp. transmissio anteced. N. conseq. 421. ad ejus probationem Resp. 1. N. causalem; plurimi enim docent, ejusmodi vota seu promissiones DEO factas irritas esse propterea, quòd DEUS promissiones coactas, & non spontaneas, sed injustè extortas, non acceptet, non recipiens sacrificium nisi voluntarium Resp. 2. N. causalem, si obligatio ex voto per metum coacto inducta, à vovente ponatur justè, ac licitè impedibilis; imò tali casu negatur suppositum, professionem emissam eo casu (quo voti obligatio non cogit voventem ingredi, nisi ex suppositione, quòd ipse, licet facilè posset, nolit, ab ea obligatione liberari) fore nullam, & invalidam; tunc enim non tam obligatio, quam propria voluntas voventis & causa secutæ professionis.

Deinde plura rectè, ac ex vero negativis continet illud argum. 1. enim illud votum non est via ad professionem, sicut Sponsalia ad matrimonium. Illud enim tantum obligat ad Religionis ingressum, & probationem: sponsalia verò directè obligant ad matrimonium; professio enim non est objectum directè, ac immediatè promissum eo voto; 2. votum, seu promissio DEO facta si valida sit, inducit obligationem juris divini, seu DEO acquisiti; Sponsalia verò solùm obligationem juris acquisiti homini; jus autem acquisitum ho-

mini facilius impediri potest, quam jus acquisitum DEO. 3. professio gravi & injusto metu extorta, probato metu facile relaxatur; non idem matrimonium etiam ratum tantum, quod jure divino est insolubile, præsertim cum non desint, qui doceant, illud nullo jure, vel potestate humanâ dissolvi posse.

422. Dices. 3. etsi verum sit, quòd Sponsalia de futuro per gravem, ac injustum metum extorta, non sint irrita etiam jure positivo in ratione contractûs; sunt tamen irrita propter objectum promissum, ut ostensum est à n. 409. nam promissio rei de futuro præstandæ, ubi validè præstari non potest; invalida est; sed Sponsalia tali metu extorta sunt promissio rei de futuro præstandæ, nimirum matrimonii celebrandi ex obligatione inducta per Sponsalia injustè extorta cum injuria gravi promittentis. Sed Resp. N. maj. cum sua probatione, cujus matrimonium sufficienter ostensum est, ex dictis à n. 415, Nam matrimonium contractum, suppositâ obligatione illud contrahendi, etiam per gravem, & injustum metum inducta, quæ à metu passo tolli potest liberè, non est tam causa contrahendi matrimonium etiam eâ stante potius, quam libertas contrahentis liberè nolentis obligationem tolli, etiam si possit.

423. Ad finem hujus etiam nota, unum, alterumve Patronum hujus sententiæ, ad cujus fundamenta respondimus, argumentum suæ probationis etiam sumere ab Autoritate extrinseca Doctorum cum ipsis idem sentientium; sed advertendum huic opinioni, quæ dicta Sponsalia vult irrita non ex eo, quòd procedant ex injusto & gravi metu; sed quòd tendant promissione suâ in objectum invalidum & impossibile, ab illis Authoribus nullum accedit patrocinium; quia ex illis Doctoribus, ut constabit eos inspicienti, pauci sunt, qui ex eo titulo asserant illorum Sponsalium nullitatem.

424. Dices. 4. Consensus, cui conjuncta est nolitio circa idem objectum, jure naturæ insufficientis est ad contractum validè celebrandum; sed hoc fit, quando quis metu gravi injustè incusso inducitur ad contrahendum; quia, si malum, quod metuitur, non esset, is, qui contrahit, nullo modo vellet, sed positivè nollet; ergo

Resp. hoc arg. probari contractûs etiam levi metu injustè incusso celebratos, jure naturæ invalidos esse, quod tamen communiter negatur, quia nolitio illa, si quæ adest, est inefficax; cum ponatur in re adesse volitio ejusdem objecti. 425.

Resp. 2. mai. negari, si nolitio tantum sit conditionata, & conditio ab sit; vel si non est, sed tantum esset, si poneretur certa conditio, qualiter fit in præsentem. Nam dissensus, qui non est, sed tantum esset, nihil operatur circa voluntatem præsentem. Denique tale involuntarium etiam sæpe habet, qui injustè cogitur, & tamen non obstat voluntario sufficienti ad valorem contractûs.

Accedit, quòd volitio alicuius objecti per metum extorta, vel inducta, non eo ipso habeat adiunctam nolitionem, etiam in solo affectu, ad oppositum. Nam aliàs, qui detestatur peccatum propter poenam inferni, non eliceret unquam detestationem honestam, utpote habens sibi adiunctum affectum ad peccatum, si non essent poenæ inferni; quod dici non potest; cum talis detestatio possit esse supernaturalis; Ergo.

Quæstio. 2. est, quid dicendum spectato iure positivo. Resp. etiam iure positivo valida esse Sponsalia de futuro, licet inita ex metu gravi, iniuste incusso directè, ad extorquendum consensum; quia nullus contractus denuò rescindibilis (nisi forte specialiter exceptus sit) tali metu, iure positivo est irritus; sic Haunoldus tom. 3. de Just. tr. 8. n. 114. & alii cum Sanchez. l. 4. matr. D. 8. n. 4. Probatur; quia nullus est textus iuris, alios contractus denuò rescindibiles, qui specialiter excepti non sunt, ipso facto irritans ex tali metu, & in oppositum iura multò clarius loquuntur. Sic promissio ejus, quod quis non debuerat, jure civili obligat, & parit efficacem actionem, quâ intenditur, dare te oportere, licet quis metu coactus, aut dolo inductus promiserit. Insit. de Except. in princip. Deinde L. fin. C. de his, quæ vi, &c. donationes, venditiones, transactiones per potentiam extorta, non dicuntur, nisi infirmandæ; ergo non irritæ prius, ibi: precipimus infirmari. Idem probari potest ex L. si mulier. 21. §. fin. ff. Quod metûs causâ. Item L. 3. §. 7. C. de his, quæ vi, ac c. 2. & 4. eod. Deinde,

TEXTUS

textus irritantes, qui afferri possunt, & solent ex iure Canonico, loquuntur non de Sponsalibus, sed matrimonio; quod eo casu jus naturæ, etiam in principio irritum, voluit; quia semel validum; amplius rescindi non potest; ut ait ipse P. Sanchez. l. 4. D. 19. n. 1. rectè negans; in hoc casu iuramentum à matrimonio fieri posse ad Sponsalia; ut pat. ex aliis: Confirm. quia licet *matrimonium*, metu gravi à causa libera injustè incusso directè, ad extorquendum consensum, jure saltem positivo sit irritum, ut dicemus infra; ea tamen jûris dispositio extendi non potest ad Sponsalia de futuro. 1. quia hæc non exigunt tam perfectum voluntarium. 2. iniri possunt in minori ætate. 3. semel valida, denudò rescindi possunt.

427. Dices. 1. in c. *ex literis*, de spons. impub. puellæ, contrahenti per metum cum impubere, datur facultas accipiendi alium Virum, si noluerit expectare, ut puer pubes fiat; ergo signum est, Sponsalia valida non fuisse: aliàs ratione impedimenti publicæ honestatis, non dâsetur libera facultas, cum quolibet alio contrahendi; & ita tener Covar. 4. Decret. P. 2. c. 3. §. 1. n. 1. Sanchez. l. 4. matr. D. 19. n. 3. & alii. Resp. 1. trans. ant. N. confeq. 1. quia, licet fuissent valida, fieri potuit, quod Pontifex illis; propter injuriam puellæ factam, rescissis, dederit illam liberam facultatem contrahendi cum quolibet alio non impedito. Nam quando unus effectus provenire potest ab hac, vel illa causa, malè arguitur ex tali effectû ad unam causam determinatè. Deinde impedimentum publicæ honestatis non nasci ex Sponsalibus; quæ rursus soluta sunt libero Sponsorum consensu, docet Castropalaus P. 1. tr. 2. D. 1. p. 9. Lessius cit. D. 6. n. 38. & alii, de quibus supra: Sed quidquid sit de hoc.

428. Resp. 2. negando, ea Sponsalia fuisse invalida ex defectu consensûs immuni à metu injustè incusso, sed potius ex defectu omnis consensûs; saltem interni. Cùm in cit. c. dicatur: *nolens*, & (nimirum, ad externum consensum) *invita*, mitis parentum impulsus; aliàs enim illi duo termini non satis explicantur, nisi dicatur *nolens internè*, & *ad consensum externum invita*, ac mitis parentum impulsus. Sic gloss. ibid. V. *Sponsati*. & Innoc. ibid. in princip.

Dices. 2. promissio, vel solutio dotis, 429. per metum extorta; saltem jure positivo est irrita, cit. L. *si mulier*. §. *si dos*. Idem est de simili per injustum metum extorta promissione; vel traditione in rebus Ecclesiæ. 15. q. 6. c. 1. de voto c. 1. de his, quæ v. de Jurisdictione. L. 2. ff. de Judic. de Auctoritate Tutoris. L. 1. ff. de auctor. Tutor. de donatione; vel promissione merè liberali. Nam liberali donationi omnino repugnat coactio. Et ideo Pontius l. 4. de matr. c. 8. omnes contractus lucrativos n. 3. docet; non tantum jure naturali, sed etiam positivo nullòs esse, quando extortæ sunt per metum ad eum finem injustè incussum, ergo ratio conclusionis fallit universaliter.

Resp. licet à communi regulâ, quod 430. contractus denudò rescindibiles, non irritentur ipso jure positivo, esto celebrati sint per metum gravem injustè incussum ad extorquendum consensum; excipiat promissio, vel solutio dotis. ut pat. ex cit. L. *si mulier*, ibi: *si dos metu promissa sit, non putò nasci obligationem, nec talem promissionem dotis ullam esse*. 2. promissio; vel traditio in rebus Ecclesiæ, ut constat ex loco in object. cit. 3. *Votum*; intellige *solemne*, ut pat. ex cit. *ibid.* c. 1. quàmvis non tam ex jure scripto, quàm ex praxi; & consuetudine; ad omne votum extendatur, quod DEUS Voluntarium, non coactum sacrificium acceptet: nullo tamen textu excipi Sponsalia de futuro; hinc subjecta manent communi regulæ de valore contractuum; denudò rescindibilium, qui non sunt specialiter excepti, si per gravem metum injustè incussum ab extrinseco extorti sunt directè ad obtinendum consensum. Neque per hoc infringitur probatio nostra, quia procedit cum exceptione; nisi ob alias causas, aliis non communes; jus positivum de quibusdam specialiter disposuerit.

Quæstio. 3. est, an, & qualiter Sponsalia de futuro ex injusto & gravi metu iniusta, rescindi possint? Non est dubium, contractus, denudò rescindibiles (consequenter Sponsalia de futuro) quantumvis iniustos cum injuria ex metu gravi directè incusso ad extorquendum consensum, rescindi posse. Nam qui talem metum injustè incussit, propter injuriam alteri factam, tenetur consentire in illius resilièntiam; si ipse

si ipse laesus velit; cum teneatur omnia damna illi secuta ex ejusmodi injuria reparare, ac eum in statum pristinum restituere id, quod habetur in utroque jure. 1. Ecclesiastico in c. 2. de iis, quæ vi &c. ibi: *quæ metu, vel vi fiunt, de jure debent in irritum revocari*. ubi gloss. V. *coactus*, quæ per timorem, vel metum fiunt, qui possit cadere in constantem Virum, tenent; sed contra hoc datur actio, quod metus causa; & probato metu, restituitur per officium Judicis; & in c. 4. eod. ubi dicitur: quæ metus causa fiunt, *carere debent robore firmitatis*; ubi renuntiationi metu extortæ solùm firmitas, seu irrefcindibilitas negatur; non autem robur, seu valor simpliciter. 2. jure civili L. fin. C. de iis, quæ vi &c. ibi: *Venditiones, donationes, transactiones, quæ per potentiam extortæ sunt, precipimus infirmari*, ubi not. quod jura in his casibus non loquantur de infirmitate factâ sed faciendâ.

432. Suppon. autem, non esse omnino dicendum idem, de casu, quo unus contrahentium; & de illo, quo alius tertius metum injustè incussit ad extorquendum consensum. Nam in hoc secundo casu non posset metum passus (spectato jure naturali) sine consensu alterius (qui etiam ponitur innocens) contractum dissolvere; isto titulo, quod ipse cæteroquin etiam innocens debeat obligatus manere; hæc enim non sufficit, ut alter contrahentium in hoc innocens, ex alterius libitè possit obligationem dissolvere, cum hoc innocenti damnosum sit, & illius damno cautum sit, per hoc, quòd ille tertius, qui metum incussit, ipsi maneat obligatus ad interesse. Cæterum jure positivo ad instantiam injuriam passis, contractus ille rescinderetur, ut habetur in L. 14. §. in hac actione. ff. quod metus causa, ubi dicitur, non obesse, tali actioni, quæ agitur ad rescindendum contractum, *an is, qui convenitur, an alius metum fecerit; sed satis esse, quòd doceat metum sibi illatum; & ex hac re eum, qui convenitur, etsi crimine caret, lucrum tamen sensisse*.

433. Dices: legem duntaxat loqui de contractibus lucrativis, ut patet ex illis verbis: *lucrum tamen sensisse*; ergo ex data lege non probatur, contractus onerosos rescindi posse per Judicem, quando metus non est incussus ab altero contrahen-

te, & ad hunc lucrum non provenit. Resp. verum esse, quòd textus loquatur de contractu lucrativo; sed quin decisionem fundet in lucro innocenti acquisito. Ratio enim succurrendi metum passis fundatur in eo, quòd leges iniquum judicent, non succurrere laesis; & gravem injuriam passis ex aliena iniquitate directè intendente; per hoc consensum extorquere, sive alius habeat inde, sive non habeat lucrum. Loquitur tamen de lucro propterea, quòd nolit, ut etiam innocens hoc lucrum habeat ex alterius tam gravi injuria per alium caufatâ in extorquendo directè consensu.

Quæstio. 4. est, an valeat matrimonium, si consensus, injustè per metum gravem à causa libera extorquetur directè, ad obtinendum matrimonium? Resp. contractus nec partium consensu, nec ullo humano jure rescindibiles, postquam semel validè celebrati sunt, jure naturali etiam in principio esse irritos, ac nullos, consequenter ad eos validè celebrandos, jure naturæ requiri consensum immunem, seu liberum à metu gravi, injustè extrinsecus incusso ad extorquendum directè talem consensum. Sic Barbosa in c. Consultationi de sponsal. Basil. Pontius l. 4. c. 14. n. 4. citans D. Thom. in 4. dist. 29. q. unic. a. 3. Scotum, & alios. Ratio est, quia si talis contractus jure naturali valeret, natura daret valorem actui approbationis suæ, ex quo longè majora mala bono communi nascerentur, quàm bona ex ejus valore; approbaret enim actum ut validum, ex quo indeclinabiliter innocens cogeretur pati malum, sæpe gravissimum innocenti, & reo etiam ex iniquitate sua lucrosum, quale est matrimonium perpetuò invitum, injustè extortum, ac directè cum alterius injuria gravi questum, quod sane foret iniquum, & nullatenus rectæ rationi consonum.

Resp. 2. contractus prædictos, etiam jure positivo, esse omnino irritos, ac nullos. Nam ad ejusmodi promissiones, & contractus jure positivo requiritur voluntarium immune, seu liberum à metu iniuste incusso extrinsecus, ad extorquendum directè talem promissionem, seu contractum, ut constat ex c. Cum locum. 14. de spons. ubi expressè dicitur, quòd locum non habeat consensus (intellige ad matri-

matrimonium requisitus; nam de hoc fbi quæstio erat) ubi metus, vel coactio intercedit. Deinde ex c. Veniens. 15. eod. ubi Rubrica habet, etiam post Sponsalia de futuro tenere Sponsalia de presenti, nisi per metum, qui potuisset cadere in constantem Virum, contracta sint. Similiter professio religiosa ex metu mortis, injuste, ac directe ad illum finem incusso, nulla dicitur, c. 1. de iis, que vi, ubi Alexander III. ait: perlatum esse ad suam audientiam, quod, cum quidam nobilis, & potens M. uxorem suam suspectam haberet, milites sui ejus præcepto eam ad quandam sylvam ducentes, evaginato gladio occidere voluerunt: sed tandem pietate ducti, sub tali conditione pepercerunt eisdem, quod in Monasterio habitum susciperet Monachalem: Episcopi vero missi à Viro, ut ei velum imponerent: quia juvenis erat, & filium parvulum habebat, mutationem vitæ suæ suspectam habentes, seorsum convenerunt eandem, quæ rem patefaciens, quod mortis timore monasterium intrabat, proposuit, & quod inde quandocumque posset, exiret: sed alter Episcoporum (ut viri tyrannidi satisfacere videretur) mulieri velum imponere simulavit: tandem Viro de medio sublato, prædicta mulier de monasterio exiens, alium maritum accepit: quos Gallagoritanensis Episcopus ad instantiam fororum vinculo excommunicationis adstrinxit: & super hoc casu resolutionem rescribens, ait: mandamus, quatenus prædictam mulierem & Virum (recepto Sacramento, quod vestro debeant stare mandato) ab excommunicationis vinculo absolvatis: deinde tam mulierem quam Priorissam, & moniales prescripti monasterii ante vestram presentiam convocantes, si legitime probatum fuerit, non timore mortis prædictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit, postmodum ratum habuisse: ipsam ad monasterium redire; & habitum depositum reassumere censurâ Ecclesiasticâ compellatis. Ex qua decisione per contrarium sensum aperte concluditur, quod à nobis dictum est.

436. Et ideo recte concluditur, ad consensum, quo inducitur obligatio naturalis, quæ semel valida, dein humano jure rescindi non potest, etiam jure positivo non sufficere voluntarium simpliciter,

Tom. 17.

ter, sed requiri actum immuniem à metu gravi, cum alterius injuria, extrinsecus incusso eo fine, ut talis consensus extorqueatur. Ratio est ex priori numero; quod verum est, sive metus ab uno contrahentium, sive ab alio sic incussus sit, directe ad extorquendum consensum. In utroque enim casu consensus deficit à libertate ad talem obligationem jure positivo requisito.

Dices: ergo idem dicendum erit de contractibus, initis ex injusto metu levi. Resp. negando illatum; nam licet contingant quoque injuriam, hæc tamen levis est, & ab homine constanti contemni potius, quam curari debet; præsertim cum commodum nascens ex irritatione talium contractuum non præponderet malis, & inconvenientibus ex illa. Cum enim ejusmodi metus, & injuriæ leves frequenter in talibus contractibus interveniant, plurimi & frequentissimi contractus, hodie communi sensu validi, forent irriti, aut irritabiles, facile alligato metu levi; quæ mala non sequuntur ex irritatione ex injusto metu gravi. Cæterum qui dicunt ex voluntario per injustitiam extorto non posse nasci obligationem justitiæ (quod ex injustitia nasci non possit obligatio justitiæ) omnino videntur idem dicere debere de metu levi, & admittere illatum, ut notavimus n. 407. at assertio nostra non procedit ex hoc fundamento: sed necesse idem dicendum est in prædictis contractibus, qui semel validi non possunt rescindi, licet dolo malo sint initi; quia similiter bonum irritationis, proveniens deceptis, non præponderat inconvenientibus secuturis ex illa. Rarissimum etiam foret matrimonium, quod non subjiceretur declarationi nullitatis ex dolo detecto; quia doli sunt longè frequentiores metu gravi, ac injusto; sunt occulti, & latentes communiter, non autem metus; hominesque ut libidinem suam explerent, in matrimonii contractu, miscerent dolum in re gravi, ut recte not. Haunoldus tom. 3. de Just. 17. 8. n. 111.

Dixi: contractus irrefcindibiles, jure naturali esse invalidos, qui celebrantur per consensum, à causa libera, ex metu gravi injuste, ac directe extortum cum injuria, ab ipso contrahente. Nam si metus ab alio, quam à contrahente incussus est, non hoc

P

437.

fine, ut extorqueatur consensus; sed plane alio, contractus etiam irrevocabiles, postquam semel validi sunt, valent, si metum passus, consensus, ut per hoc evitaretur malum, quod metuitur. Ratio est, quia in tali casu metum passo nulla patrocinatur ratio ipsum eximens à valore obligationis. *Non injuria per contrahentem illata*; quæ supponitur nulla; *non illata per tertium*, quia hæc non est facta directe, seu eo fine, ut extorqueatur consensus; ergo quoad hoc contra innocentem, vi talis injuriæ à tertio illatæ; non est restituendus; & aliunde inter casum metus injustè illati eo fine, ut extorqueatur consensus, & alterum metus pariter injustè illati planè ex alio fine est magnum discrimen. Nam in primo casu nullitas *matrimonii* v.g. per se loquendo efficaciter retundit finem directè quæsitum à metum incutiente; non in secundo; cum metum incutiens in secundo casu eum finem per se non quærat, & intendat; & ideo natura, volens efficaciter sublatas ejusmodi injurias, directè quæstas ex illo contractu, meritò induxit pro primo casu nullitatem; secus, in secundo. Et ideo votum (v. g. religionis) ex metu mortis, vel diurnæ captivitatis subeunda apud Barbaros, per injustè persequentes hominem causâ fidei, securâ liberatione, tenet, licet emissum sit ex gravi metu injustè incusso, sed non ex fine extorquendi votum; similiter, si captivus apud Turcam, vel alium, certò occidendus cum summa injuria, iniret matrimonium cum illius hominis filia, occultè Christiana, certam liberationem spondente, si eam duxerit; contractus teneret securâ liberatione, licet puellæ parens metum mortis non incusserit eo fine: quia scilicet ipse metum passus ejusmodi contractum elegit, ut medium efficacè evadendi malum ab hoste impendens, qui ad hoc, ex ejus intentione, metu illius cogereetur. Si autem dicas, illos contractus naturâ irritos voluit, ex quibus, si semel validi, rescindi non possent, innocens invitus cogereetur damnum indeclinabiliter pati; sed hoc contingit etiam in casu, quo tale damnum illis eveniret ex consensu, per metum gravem, & injustum extrinsecus incussum, licet ad eum finem, consensus obtinendi, incussus non sit; ergo

Resp. maj. esse veram, si metus incutitur eo fine, ut extorqueatur consensus, qui annexum habet malum, quod innocens etiam invitus indeclinabiliter pati debet. Nam finem ab incutiente metum directè quæsitum, & innocenti irreparabiliter noxium; natura admittere nec voluit, nec debuit consequibilem jure, alias enim natura voluisset innocenti damnum irreparabile, & hominis injusti iniquitas maximum haberet illicium, si naturam talem consensum, injustè extortum, validum, esse voluisset. Quare dist. maj. illos contractus naturâ irritos voluit, ex quibus innocens invitus deberet damnum pati, quod sequitur ex consensu directè per injuriam extorto. C. secus N. maj. cum tunc. & conseq.

ARTICULUS IV.

De divisione matrimonii.

Præcipua divisio matrimonii est in *le-* 439.
gitimum, Ratum, & consummatum. His varias matrimonii species annumerat Pe-
regra in *Elucidario* d. n. 1671. nempe; ma-
trimonium *de jure*; id est, validum; &
matrimonium *de facto*, quod scilicet con-
trahitur invalidè, ac nulliter; 2. matri-
monium *Feriatum*; quod idem valet; at-
que contractum; *solutum*, quod fit mor-
te; vel divortio; *Redintegratum, seu re-*
conciliatum, idem sonans, *acrenovatum*;
occultum; quod scilicet probari non
potest; & sic non sumitur, prout distin-
guitur contra publicum, sed prout distin-
guitur contra plenè probabile. 3. matri-
monium *clandestinum*, quod clam fit, de
quo dicemus infra: *coactum*, quod fit
per consensum coactum, seu extortum, de
quo jam egimus; *conditionatum*; quod sub
conditione contrahitur, de quo agemus
tit. 5. *per Coemptionem*; cum Vir &
Uxor se invicem coemerent; prout apud
antiquos in usu erat: Matrimonium ad
Morganaticum celebratum &c.

Similiter nuptiæ multiplicem habent 440.
appellationem. Nam aliæ sunt *acerbe*,
quæ factæ intra tempus luctus subjacent
pœnæ; *Iustæ*, seu legitimæ, in quibus
nihil lege, aut jure desiderari potest; *In-*
cestæ, quæ contrahuntur inter consangui-
neos collaterales, vel affines; *Nefaria*,
quæ